

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์หลักสูตรของโรงเรียนพยาบาลทหารอากาศนี้ เป็นการวิจัย เอกสาร (Documentary Research) เอกสารที่นำมาวิเคราะห์ได้แก่ เอกสาร หลักสูตรของโรงเรียนพยาบาลทหารอากาศเป็นหลัก และใช้เอกสารที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เช่น ประมวลการสอนรายวิชา ระเบียบกองทัพอากาศ และระเบียบกรมแพทย์-ทหารอากาศ ประกอบในการวิเคราะห์ ซึ่งการวิเคราะห์ได้แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

1. วิเคราะห์องค์ประกอบของหลักสูตร (Analysis of Elements)
ในเรื่องต่อไปนี้

- ปรัชญาของหลักสูตร
- วัตถุประสงค์ของหลักสูตร
- โครงสร้างของหลักสูตร
- เนื้อหาวิชา
- กิจกรรมการเรียนการสอน
- การประเมินผลการเรียน

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของหลักสูตร (Analysis of Relationships) โดยวิเคราะห์ความสัมพันธ์สอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของหลักสูตรกับวัตถุประสงค์รายวิชาในแต่ละกลุ่มวิชา

ในการวิเคราะห์หลักสูตรทั้งสองขั้นตอน ได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบ กับเกณฑ์มาตรฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตรทั้งด้านการศึกษาทั่วไปและการศึกษาพยาบาล พร้อมทั้งขอให้ผู้เชี่ยวชาญทั้งสองด้านตรวจสอบและตัดสินในความถูกต้องของการวิเคราะห์

สรุปผลการวิจัย

1. องค์ประกอบของหลักสูตร

ก. ปรัชญาของหลักสูตร ระบุหน้าที่และข้อผูกพันของสถาบัน ตลอดจน จุดคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาไว้ชัดเจน แต่ลักษณะของความรู้แสดงความเชื่อ ในการปฏิบัติการพยาบาล ไม่ได้ชี้ชัดว่ากองทัพอากาศต้องการอย่างไร และไม่ได้ ระบุลักษณะของการเรียนการสอนที่คณาจารย์ของโรงเรียนนี้คือไว้ด้วย

ข. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร ระบุพฤติกรรมครบถ้วนทั้งด้านพุทธิ- พินัย ทักษะพินัย และทักษะพินัย แต่ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมทั้งสามด้านรวมอยู่ในข้อ เดียวกัน ทำให้จำแนกพฤติกรรมได้ยาก

ค. โครงสร้างของหลักสูตร เทียบกับ เกณฑ์มาตรฐานของทบวงมหา- วิทยาลัย ปรากฏว่า หลักสูตรของโรงเรียนพยาบาลทหารอากาศมีจำนวนหน่วยกิตใน แต่ละหมวดวิชาไม่น้อยไปกว่า เกณฑ์มาตรฐาน และจำนวนหน่วยกิตรวมก็อยู่ในเกณฑ์ กำหนด การแยกหมวดวิชา เป็น 4 หมวดวิชาของเกณฑ์มาตรฐานนั้น หลักสูตรของ โรงเรียนพยาบาลทหารอากาศมีเพียง 3 หมวดวิชา เพราะไม่ได้แยกหมวดวิชาพื้นฐาน วิชาชีพออกจากหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป แต่หลักสูตรของโรงเรียนพยาบาลทหารอากาศ ก็มี 4 หมวดวิชา เพราะมีหมวดวิชาทหารที่ไม่คิดหน่วยกิตด้วย

ง. เนื้อหาวิชา ลักษณะเนื้อหาวิชา เป็นแบบแกนของการพยาบาลครบ ทุกรูปแบบ การจัดเรียงเนื้อหาบางวิชาในหมวดวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ไม่ต่อเนื่อง การเรียงลำดับดี มีความสมดุลย์และผสมผสาน การจัดโปรแกรมการศึกษา เป็นแบบคู่ขนาน โดยจัดวิชาพื้นฐานทั่วไป วิชาเลือก และวิชาชีพควบคู่กันไปในแต่ละชั้นปี นอกจากนี้ ชั้นปีที่ 1 ยังไม่จัดวิชาเลือก

จ. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จัดคละกันไปหลายรูปแบบทั้ง ในรูปการบรรยายซึ่งผู้เรียนรับรู้คนเดียว การทดลองสาธิตซึ่งเป็นแบบกระทำร่วมกัน ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน แบบแก้ปัญหาโดยการฝึกปฏิบัติงานในสถานการณ์จริง และแบบแบ่งกลุ่มอภิปราย โดยมีการสัมมนาและประชุมปรึกษาหารือรวมทั้งการศึกษาด้วย ตนเองด้วย

จ. การประเมินผลการเรียน ใช้ระบบเกรด ภาคทฤษฎีส่วนใหญ่ ประเมินจากแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยอิงกลุ่มและอิงเกณฑ์ผสมกัน ส่วน ภาคปฏิบัติประเมินจากการให้ปฏิบัติจริง ผลการสอบคิดเป็นคะแนนเฉลี่ยสะสม ถ้าไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในระเบียบกองทัพอากาศ และระเบียบกรมแพทยทหารอากาศ จะมีการตกซ้ำชั้นและตกออก การรายงานผลการศึกษาประจำปี มีการจัดตำแหน่งเป็น ลำดับที่และประเภทด้วย

2. ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของหลักสูตรกับวัตถุประสงค์รายวิชา

วัตถุประสงค์รายวิชาในกลุ่มวิชาต่าง ๆ มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรรวมแล้วครบทุกข้อมากน้อยแตกต่างกัน โดย วัตถุประสงค์ในกลุ่มวิชาพื้นฐานทั่วไปสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรซึ่งระบุพฤติกรรมในด้านสติปัญญาและการนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติการพยาบาล และพฤติกรรมด้านทัศนคติต่อวิชาชีพใกล้เคียงกัน แต่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรด้านการเป็นทหารและการเป็นพลเมืองดินน้อย

วัตถุประสงค์ในกลุ่มวิชาชีพพยาบาลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรซึ่งระบุพฤติกรรมด้านสติปัญญาและการนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติการพยาบาลมากที่สุด

วัตถุประสงค์ในกลุ่มวิชาเลือกสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรซึ่งระบุพฤติกรรมในด้านทัศนคติต่อวิชาชีพมากที่สุด

วัตถุประสงค์ในกลุ่มวิชาทหารสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรซึ่งระบุพฤติกรรมในด้านการเป็นทหารและการเป็นพลเมืองมากที่สุด

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์หลักสูตรทั้งในด้านองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของหลักสูตร พบข้อมูลหลายประการ คือ

1. ปรัชญาของหลักสูตรซึ่งจะต้องประกอบด้วยเป้าหมายกว้าง ๆ ของโปรแกรมการศึกษา เพื่อจุดหมายปลายทางในการเตรียมผู้ที่จะเป็นพยาบาล จะต้องระบุชัดเจนว่า เป้าหมายของการบริการพยาบาล คืออะไร ทำอย่างไรจึงจะบรรลุเป้าหมายนั้น และผู้รับบริการเป็นใคร ซึ่งในปรัชญาของหลักสูตรของโรงเรียนพยาบาลทหาร

อากาศยังขาดเป้าหมายของการบริการพยาบาล เฉพาะของท้องถิ่นและกระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้น

2. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรครอบคลุมตามที่ปรัชญากำหนดไว้ และระบุพฤติกรรม เน้นหนักในด้านพุทธิพิสัยและทักษะพิสัยมากกว่าทัศนพิสัย ถ้าพิจารณาจำนวนหน่วยกิตในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ซึ่งส่วนใหญ่จะ เกิดการ เรียนรู้ในด้านพุทธิพิสัยและทักษะพิสัยตามลำดับ และ เมื่อกำหนดจำนวนชั่วโมงในการ เรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติจาก เอกสารหลักสูตรแล้ว จะเห็นว่าใกล้เคียงกัน ซึ่งถ้าการนำหลักสูตรไปใช้ปฏิบัติได้ตามที่กำหนดก็นับได้ว่าหลักสูตรนี้ได้ เน้นพฤติกรรมทั้งสองด้านนี้มาก

นอกจากนี้ จากการวิเคราะห์ยังพบว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตรแจ่มแจ้งไว้กว้างมาก ในแต่ละข้อระบุพฤติกรรมหลายด้านรวมกันอยู่ บางข้อก็ระบุพฤติกรรมที่วัดและทดสอบได้ยาก คือความได้หลายแง่หลายมุม ทำให้การพิจารณาในเรื่องความสอดคล้องสัมพันธ์กันกับวัตถุประสงค์รายวิชาทำได้ไม่แม่นยำแน่นอนนัก ต้องพิจารณาจากเนื้อหาวิชาประกอบด้วย และบางข้ออาจเขียนขึ้นเพื่อตอบสนองเนื้อหาในบางวิชาโดยเฉพาะ เช่น ลักษณะที่เพียบพร้อมด้วยคุณธรรมและจริยธรรม น่าจะเขียนขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเนื้อหาในวิชาวัฒนธรรม เป็นต้น เพราะวัตถุประสงค์และเนื้อหาในวิชาอื่น ๆ ไม่มีบ่งชี้ชัดเจน จะพิจารณาได้โดยอาศัยการคาดการว่า ควรจะเป็นเท่านั้น เช่น ในการรักษาพยาบาลต่าง ๆ ควรจะต้องกระทำโดยออร์ปด้วยคุณธรรมและจริยธรรม เป็นต้น

วัตถุประสงค์ของหลักสูตรซึ่งระบุพฤติกรรมในด้านทัศนคติต่อวิชาชีพและการเป็นทหาร ถ้าพิจารณาตามตัวอักษรจะไม่มีแจ่มแจ้งไว้ในวัตถุประสงค์รายวิชาใดชัดเจน นอกจากจะพิจารณารายละเอียดจากเนื้อหาวิชาประกอบ หรืออาจเป็นผลพลอยได้จาก วัตถุประสงค์ของหลักสูตรซึ่งระบุพฤติกรรมด้านสติปัญญา เช่น การพัฒนาตนเอง จำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์ วิจัย และแก้ปัญหาได้ จึงจะพัฒนาตนเองได้ นอกจากนี้ วัตถุประสงค์รายวิชาส่วนใหญ่ระบุพฤติกรรมด้านสติปัญญาในระดับความรู้ ความจำ ยากที่จะประเมินได้ว่าสามารถถึงระดับนำไปใช้หรือไม่

3. โครงสร้างของหลักสูตรไม่ได้แยกหมวดวิชาพื้นฐานวิชาชีพออกจากหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป เมื่อเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานของทบวงมหาวิทยาลัยแล้วทำให้ดูจำนวนหน่วยกิตในหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไปสูงมาก

4. เนื้อหาวิชาที่แสดงไว้ในประมวลการสอนรายวิชามีเนื้อหาซ้ำซ้อนกันหลายวิชา และจากการจัดโปรแกรมการศึกษา จะเห็นว่า ยังต้องปรับปรุงในเรื่องความต่อเนื่อง

5. กิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มวิชาพื้นฐานทั่วไป และกลุ่มวิชาทหาร ส่วนใหญ่จะเป็นการบรรยาย ซึ่งอาจจะเป็นเพราะเวลาในการใช้หลักสูตรมีจำกัดก็เป็นได้

6. การประเมินผลการเรียนในหมวดวิชาชีพ ตามระเบียบกรมแพทยทหารอากาศได้กำหนดเกณฑ์ในการสอบรายวิชาต้องสอบได้ไม่ต่ำกว่า 2.00 (เกรด C) นั้น จะทำให้คะแนนเฉลี่ยสะสมสูงกว่าที่ควรจะเป็น เพราะครูผู้สอนส่วนใหญ่จะไม่เคร่งครัดต่อการที่จะตั้ง เกณฑ์ให้นักเรียนต้องสอบตก ซึ่งจะทำให้การประเมินผลมีความเที่ยงตรงน้อยลงได้

ผลการวิจัยที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสาร ไม่ได้พิจารณาลึกลงไปถึงวิธีการสอน หรือบรรยากาศของการเรียนรู้ ว่าผู้เรียนได้พัฒนาไปเพียงใด ผลการวิเคราะห์จึงเพียงบอกให้ทราบว่า ข้อความที่ระบุไว้ในเอกสารหลักสูตรนั้น เมื่อวิเคราะห์ตามหลักการหรือ เปรียบเทียบกับ เกณฑ์มาตรฐานแล้ว ปรากฏผลเป็นเช่นไร ซึ่งจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขต่อไปได้

ข้อเสนอแนะ

1. เกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตร สิ่งที่ควรดำเนินการต่อไปในการพัฒนาหลักสูตร คือ การศึกษาสภาพของการบริการทางการแพทย์ของกองทัพอากาศ ว่าต้องการบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาล เน้นหนักในด้านใด จะต้องจัดการเรียนการสอนอย่างไร แล้วกำหนดไว้ในปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรให้ชัดเจนนอกเหนือไปจากมาตรฐานของทบวงมหาวิทยาลัยที่กำหนดให้ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับพัฒนาการการศึกษาระดับอุดมศึกษาของชาติ มาตรฐานทางวิชาการและวิชาชีพของสาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ซึ่งรวมถึงการผูกครุฑด้วย ส่วนโครงสร้างของหลักสูตรนั้น จะต้องแยกวิชาพื้นฐานวิชาชีพออกจากหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป และควรปรับปรุงจำนวนหน่วยกิตในแต่ละวิชาด้วย เพราะ

จำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตรค่อนข้างมาก ทั้งยังต้องให้ศึกษาวิชาทหารซึ่งไม่คิดหน่วยกิตอีกด้วย ทำให้การจัดโปรแกรมการศึกษาไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีเวลาศึกษาค้นคว้าตนเองมากนัก ผู้รับผิดชอบในแต่ละสาขาวิชาควรจัดให้มีการประชุมร่วมกันเพื่อปรับปรุงเนื้อหาวิชาที่ยังซ้ำซ้อน ตลอดจนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการประเมินผล เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ อย่างไรก็ตาม ควรยึดถืออุดมการณ์ของสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถได้เพียงพอประกอบอาชีพหรือประกอบกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งอย่างมีประสิทธิภาพเท่านั้น แต่ยังสามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงและผันแปรของสังคม และพัฒนาตนเองให้เกิดความเจริญงอกงามได้ด้วย

2. เกี่ยวกับความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของหลักสูตรนั้น เพื่อให้การวิเคราะห์ในโอกาสต่อไปได้แม่นยำขึ้น ควรได้มีการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ของหลักสูตรแต่ละข้อแยกเป็นประเด็นย่อย ๆ โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรร่วมกัน พิจารณากำหนดพฤติกรรมในแต่ละข้อให้ชัดเจนว่า คาดหวังให้เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกในรูปแขนงใด และพฤติกรรมที่ต่างประเด็นกันก็ควรแยกไว้แต่ละข้อ ไม่ควรรวมหลาย ๆ พฤติกรรมไว้ในข้อเดียวกัน การวิเคราะห์ความสอดคล้องจึงจะจำแนกได้แม่นยำขึ้น

3. จากความเป็นมาของปัญหาในการวิจัยนี้ จะเห็นได้ว่า การจัดหลักสูตรของโรงเรียนพยาบาลทหารอากาศได้พยายามปรับปรุงแก้ไขไปตามวิวัฒนาการของการศึกษาพยาบาลอยู่ตลอดเวลา แต่ยังคงขาดการประเมินผลประสิทธิภาพของหลักสูตร ผลการวิจัยนี้จะเป็นข้อมูลเบื้องต้นแก่ผู้ที่จะศึกษาให้กว้างและลึกไปกว่านี้ เพื่อประโยชน์ในการประเมินหลักสูตร และดำเนินการปรับปรุงแก้ไขต่อไป.